Gustaf VI Adolf

Gustaf VI Adolf

Gustaf VI Adolf, Oscar Fredrik Wilhelm Olaf Gustaf Adolf, född 11 november 1882 på Stockholms slott i Stockholm, död 15 september 1973 på Helsingborgs lasarett i Helsingborg, Malmöhus län, var Sveriges kung från den 29 oktober 1950 och fram till sin död. Han var son till Gustaf V och Victoria av Baden och farfar till Carl XVI Gustaf. Han ingick äktenskap 1905 med den brittiska prinsessan Margaret (1882–1920) och gifte sig för andra gången 1923 med Louise Mountbatten (1889–1965).

Han föddes som prins av Sverige och Norge samt hertig av Skåne (efter unionsupplösningen 1905 var han inte längre prins av Norge) och var Sveriges kronprins 1907–1950 efter faderns tronbestigning. Gustaf VI Adolf var den siste svenske kungen som brukade titeln ”med Guds Nåde Sveriges, Götes och Vendes konung”.

Uppväxt – Barndom

Lördagen den 11 november 1882 kl. 16.25[1] nedkom kronprinsessan Victoria av Baden med kronprins Gustafs äldste son. Vittnen var statsministern greve Arvid Posse och utrikesministern friherre Carl Fredrik Hochschild med respektive fruar. Strax därefter meddelades prinsfödseln på Artilleriplan och salut avlossades med 42 skott. Hertigen av Skåne, prins Oscar Fredrik Wilhelm Olaf Gustaf Adolf, döptes i Vita havet på Stockholms slott den 25 november samma år av ärkebiskop Anton Niklas Sundberg, i vatten som påstods vara hämtat från floden Jordan men i själva verket kom från slottets brunn.

Gustaf VI Adolf

Louise Rinman var kronprinsbarnens sköterska, och kallades av dessa för "Vass". Den första guvernanten var mamsell Ida Borin, men hon avlöstes 1890 av informatorn doktor Carl Svedelius. I träslöjd hade prinsarna undervisningsrådet Hjalmar Berg.

En stor del av barndomens somrar tillbringades antingen på Tullgarns slott eller på slottet Mainau hos morföräldrarna. Farmor drottning Sofia lät ofta skicka efter prinsarna till Ulriksdals slott som var hennes favoritresidens.

Gustav Adolf och Vilhelm, fotograferade 1885.

Gustaf VI Adolf

Gustaf Adolf åtnjöt privat undervisning och avlade studentexamen 1900.[4] Vårterminen 1901 skrevs arvfursten in vid Uppsala universitet och vid Stockholms nation den 8 februari 1901. Hans lektorer var historikern Harald Hjärne, statsvetaren Simon Boëthius, nationalekonomen David Davidsson och arkeologen Oscar Almgren. Från denna tid kommer de omtalade bronsåldersfynd som hertigen av Skåne fann i utgrävningen av Hågahögen, numera på Statens historiska museum. I Uppsala hann Gustaf Adolf även med studentlivet på sin fritid och var med i studentföreningen Philochorus som vurmade för folkmusik och folkdans. Under sin utbildning i Uppsala erhöll han samtidigt militär utbildning och tog officersexamen 1902. Efter genomgången kurs vid Krigshögskolan blev han 1909 kapten (ryttmästare), 1913 major, 1916 överstelöjtnant, 1918 överste, 1923 generalmajor och 1928 generallöjtnant. Gustaf VI Adolf talade, förutom sitt modersmål, engelska, franska och tyska flytande. Han läste även italienska helt obehindrat och förstod latin. 10 maj 1906 invaldes han som hedersledamot i Kungliga Vetenskapsakademien.

Gustaf VI Adolf

Familj

Den 26 januari 1905 befann sig Gustaf Adolf i Kairo, Egypten, och där mötte han brittiske prins Arthurs äldsta dotter Margaret på en födelsedagsbankett för khediven Abbās Hilmi Pascha av Egypten. Till bordet skulle prinsen egentligen ha haft Margarets yngre syster Patricia, som ryktades vara hans blivande gemål, men i stället tog han Margaret som sin bordsdam. De förlovade sig den 26 februari 1905 i Kairo och gifte sig 15 juni i Saint Georges Chapel i Windsor Castle.

Som bröllopsgåva fick prinsparet Sofiero slott av Gustaf Adolfs farfar, Oscar II. Gustaf VI Adolf behöll Sofiero slott livet ut som rekreations- och sommarbostad och bodde större delen av sitt liv i Kansliflygeln på Stockholms slott.

Barn
Med kronprinsessan Margareta:

Gustaf Adolf (1906–1947), hertig av Västerbotten, kung Carl XVI Gustafs far
Sigvard (1907–2002), hertig av Uppland till 1934, greve af Wisborg

Ingrid (1910–2000), drottning av Danmark från 1947, danska drottningen Margrethe II:s mor

Bertil (1912–1997), hertig av Halland

Carl Johan (1916–2012), hertig av Dalarna till 1946, greve af Wisborg

Margareta av Storbritannien och Irland

Gustaf VI Adolf

Margareta

Margareta av Storbritannien och Irland eller Margaret av Connaught (Margaret Victoria Augusta Charlotte Norah), född 15 januari 1882 på Bagshot Park i Surrey i England, död 1 maj 1920 på Stockholms slott, var kronprinsessa av Sverige och hertiginna av Skåne genom sitt äktenskap med den svenske kronprinsen Gustaf VI Adolf.
Hon var dotter till prins Arthur, hertig av Connaught och Strathearn och Luise av Preussen. Hennes farmor var drottning Viktoria av Storbritannien. Hon fick fem barn, varav det äldsta (arvprins Gustaf Adolf) blev far till kung Carl XVI Gustaf och dottern Ingrid blev dansk drottning och mor till drottning Margrethe II av Danmark.
Margaretas smeknamn var Daisy.
Hon gifte sig 1905 med den blivande Gustaf VI Adolf av Sverige. Parets första möte ägde rum i Kairo i början av 1905. Frieriet skedde bara några dagar efter det första mötet, och bröllopet firades i England 15 juni i S:t Georges kapell på Windsor Castle, åtta dagar efter unionsupplösningen. Paret tillbringade sin smekmånad på Irland och anlände till Sverige den 8 juli 1905. Margareta fick efter sin ankomst studera svenska språket, svensk historia och socialpolitik, de sistnämnda ämnena på hennes egen begäran, och väckte förvåning då hon efter två års studier kunde tala språket flytande. Den första tiden i Sverige uppträdde Margareta med stort allvar och uppfattades som stel och reserverad, men bilden av henne förändrades av hennes sportintresse, som visade henne i en mer avslappnad och naturlig attityd. Margareta var intresserad av idrott och spelade bland annat hockey (av den sort som numera kallas bandy), skridskoåkning och skidor under vintern och tennis och golf under sommaren. Hon drev dambandyklubben Kronprinsessans Hockeyklubb. Hon ägnade sig också mycket åt brevskrivning med sina släktingar.

Gustaf VI Adolf

Brudparet 1905.

Gustaf VI Adolf

Margareta beskrivs som en konstnärssjäl och tyckte om att fotografera och måla. Flera av hennes målningar pryder idag drottning Silvias arbetsrum på Stockholms slott.

Margareta intresserade sig också mycket för trädgårdskonst, och efter det att kronprinsparet fått det nedgångna slottet Sofiero med trädgård i bröllopsgåva lade hon och maken Gustaf Adolf ner mycket tid och möda på att få trädgården att blomma igen. Familjen tillbringade somrarna på Sofiero.

Trädgårdsanläggningen skapades utifrån engelskt mönster, och även barnen inkluderades i arbetet. Margareta utgav böckerna "Vår trädgård på Sofiero" år 1915 och "Från blomsterträdgården" några år senare, illustrerade med hennes egna teckningar och fotografier, som såldes till förmån för "husmodersskolor med barnavård". Hon odlade blommor även i biljardrummet på slottet i Stockholm och på Rosendal.

År 1917 organiserade hon också "Margaretainsamlingen för de fattiga", under vilken hon höll sitt enda tal under sin tid i Sverige. Vid krigsslutet ska Margaretas reformvänliga åsikters inflytande på maken, i motsats till hennes svärmors preussiskt reformfientliga åsikters inflytande på kungen, ha spelat en viss politisk roll[5] då demokratin fick sitt genombrott och man avstod från att avskaffa monarkin.

Gustaf VI Adolf

Under vintern 1919–1920, då den trettiosjuåriga kronprinsessan väntade sitt sjätte barn, hade hon varit sjuk ett flertal gånger, vilket nedsatte hennes krafter. I november 1919 fick hon en häftig öroninflammation, som i mitten av december krävde en operation. I mars 1920 insjuknade hon i elakartade vattkoppor. Vid ett besök i Leksand ådrog hon sig en svår förkylning, som medförde varbildning i käkhålorna. På kvällen den 29 april fick hon värk kring högra ögat och hade då en temperatur på 39,8 grader. På morgonen dagen efter drabbades hon av en allmän blodförgiftning samt hjärtsvikt som snabbt tilltog. Trettioåtta år gammal avled Margareta, som nu var i åttonde månaden, den 1 maj 1920, klockan 14. Nyheten spred sig snabbt ut till statsminister Hjalmar Branting, som just då höll sitt förstamajtal på Gärdet i Stockholm.

Kungliga begravningsplatsen

Gustaf VI Adolf

Gustaf V, kronprins Gustaf Adolf och prins Bertil i början av 1940-talet.

Gustaf VI Adolf

Efter fadern Gustaf V:s bortgång den 29 oktober 1950 svor kung Gustaf VI Adolf den kungliga eden och höll minnestal över den döde monarken i rikssalen den 30 oktober.

Gustaf VI Adolf var känd som en ivrig och även kunnig amatörarkeolog, som vid flera tillfällen begav sig till bland annat Italien för att delta i utgrävningar, och då inte minst från etruskernas gamla samhällen runt Viterbo utanför Rom. Han besökte även Grekland och Främre Orienten. Sin första utgrävning var han med om som sextonåring, under riksantikvarien Hans Hildebrand vid Tullgarns slott. Bland hans utmärkelser kan nämnas att han invaldes som hedersmedlem av British Academy 1953. Han blev hedersdoktor vid Kungliga Tekniska högskolan 1944[9] och vid Londons universitet den 22 juli 1960, samt hedersledamot av den Påvliga arkeologiska akademin i juli 1960. Ett annat intresse var kinesisk konst och hans samling av ostindiskt porslin finns nu på Östasiatiska museet i Stockholm.

Gustaf VI Adolf

Han reste som kronprins till USA på "den stora resan" 1926–1927, var ordförande i Riksidrottsförbundet, reste till svenskborna i Estland 1931, företog årliga stora manövrar med armén. Det har sagts att han skrev 7 000 namnteckningar per år, och var värd för 3 000 gäster per år. Han var beskyddare för cirka 200, huvudsakligen ideella, vetenskapliga och idrottsliga sammanslutningar samt konstföreningar.

Gustaf VI Adolf var den förste svenske monarken efter frihetstiden som inte i någon högre grad brukade sin politiska makt. Enda egentliga undantaget var regeringskrisen 1957. Detta första och enda elddop inom politiken skötte han ur parlamentarisk synvinkel korrekt. Det har påståtts att han liksom fadern varit "sina rådgivares rådgivare", men det har inte bekräftats. Han hade ändå en så stark ställning, att riksdagen trots de starka vänstervindar som blåste i början av 1970-talet inte ville låta den nya regeringsformen träda ikraft förrän efter Gustaf Adolfs frånfälle.

År 1962 medverkade kungen i filmen Nils Holgerssons underbara resa som sig själv.

Redan 1907 hade Gustaf Adolf blivit "AIK:s beskyddare och förste hedersledamot", en roll som övertogs av Sveriges nuvarande kung, hans sonson, Carl XVI Gustaf 1974.

Gustaf VI Adolf

Den 18 augusti 1973 insjuknade Gustaf VI Adolf i blödande magsår i sitt sommarresidens, Sofiero slott strax norr om Helsingborg. Han opererades den 21 augusti av Albert Broomé. Efter operationen drabbades kungen av lunginflammation, hjärtflimmer, försämrad njurfunktion och återkommande magsår. Han avled stilla klockan 20:35 den 15 september 1973 på Helsingborgs lasarett i kretsen av de närmaste. Den direkta dödsorsaken var lunginflammation. Han hade valt att inte låta sig begravas i Riddarholmskyrkan, utan gravsattes på Kungliga begravningsplatsen i Solna. Det var första gången sedan 1689 som en svensk monark inte gravsattes på Riddarholmen i Stockholm.

I jämna steg med kungens tillstånd i början av hans sjukdomsperiod (23–28 augusti) ägnades intensiv svensk massmediebevakning även åt Norrmalmstorgsdramat i Stockholm; direktsändningar i televisionen växlade då mellan kungens tillstånd och läget vid Norrmalmstorg.

Gustaf VI Adolf

Gustaf VI Adolfs vapen som svensk och norsk arvfurste, samt som hertig av Skåne – 1882–1905

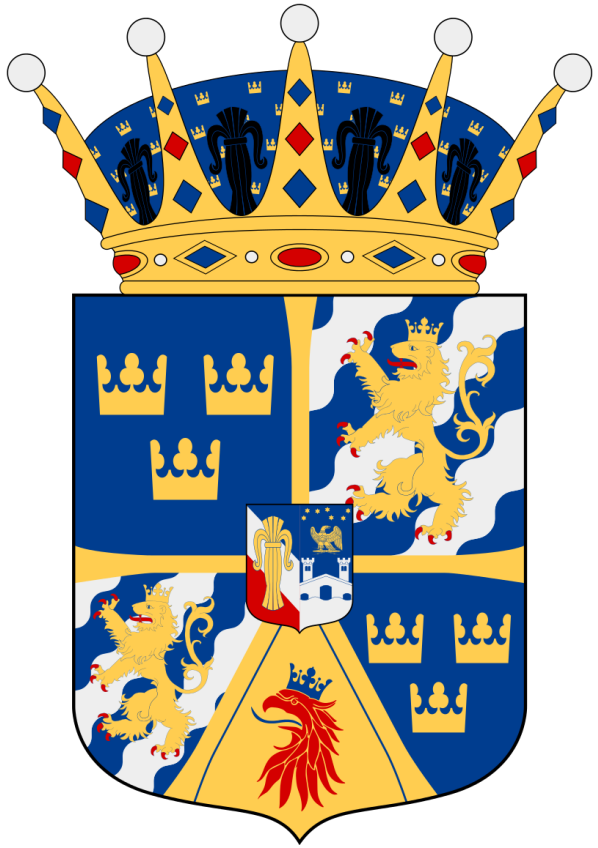

Gustaf VI Adolfs vapen som svensk kronprins, samt som hertig av Skåne – 1907–1950

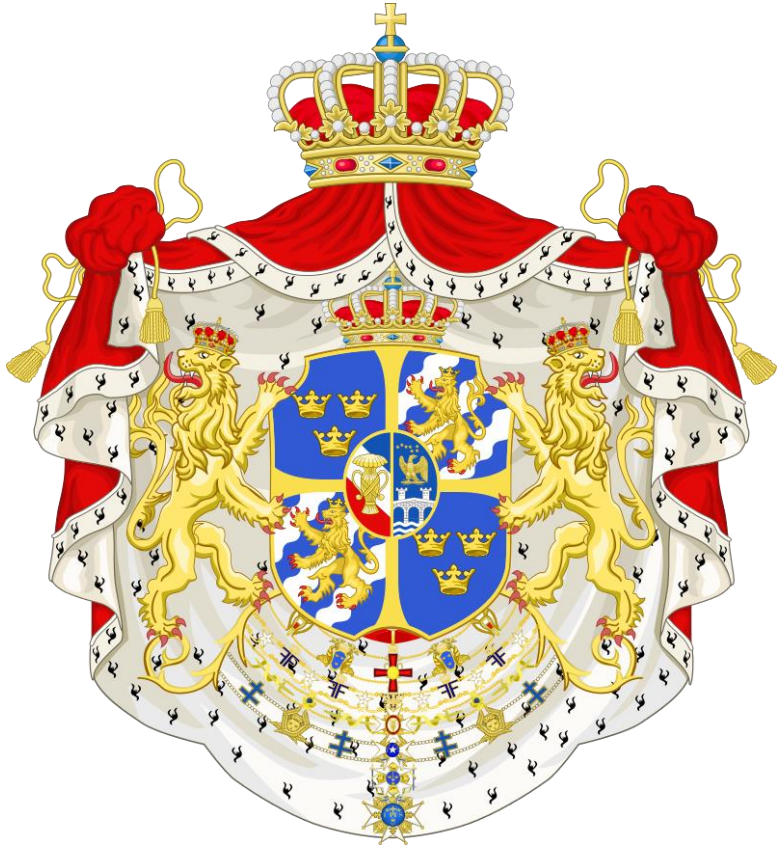

Kungens personliga vapen, lika med Stora Riksvapnet.

Gustaf VI Adolf

Kronprinsessan Margareta insjuknade och avled våren 1920 i akut blodförgiftning, gravid i åttonde månaden. Kronprins Gustaf Adolf reste mycket under sin änklingstid, bland annat till England 1923 där han bland vänner mötte sin andra gemål, Louise Mountbatten, på en middagsbjudning.

Förlovningen med lady Louise Mountbatten eklaterades den 1 juli 1923, och paret vigdes den 3 november samma år i Chapel Royal i St. James's Palace i London av ärkebiskopen av Canterbury. Makarna fick tillsammans ett dödfött flickebarn 1925.

Louise Mountbatten tillhörde genom drottning Victoria av Storbritannien samma familjekrets som Margareta. (Louises farbror var gift med Margaretas faster, och en annan faster till Margareta var mormor till Louise.)

Drottning Louise avled i mars 1965 på Sankt Görans sjukhus.

Gustaf VI Adolf

Målning av Sydney Prior Hall föreställande vigseln mellan Storbritanniens kung Edvard VII:s brorsdotter, prinsessan Margaret, och arvprins Gustaf Adolf, 15 juni 1905 i St. George's Chapel, Windsor.

Gustaf VI Adolf

Louise Alexandra Marie Irene av Battenberg, även kallad lady Louise Mountbatten, född 13 juli 1889 på Heiligenberg nära Darmstadt i Hessen i Tyskland, död 7 mars 1965 i Stockholm, var mellan 1923 och 1950 Sveriges kronprinsessa och hertiginna av Skåne, från 1950 drottning av Sverige. Hon var kung Gustaf VI Adolfs andra hustru.
Prinsessan Louise av Battenberg var dotter till prins Ludvig (Louis) av Battenberg och prinsessan Viktoria av Hessen och barnbarnsbarn till drottning Victoria av Storbritannien. Hon var även moster till prins Philip, hertigen av Edinburgh (gemål till drottning Elizabeth II av England och far till nuvarande kung Charles III av England), syster till lord Mountbatten samt systerdotter till kejsarinnan Alexandra Feodrovna (som var hustru till kejsar Nikolaj II). Louise var född i Tyskland, men växte upp i England. Fadern var under flera år amiral och förste sjölord i den engelska flottan. Föräldrarna levde i ett lyckligt kärleksäktenskap och familjen beskrivs som harmonisk. Louise stod särskilt nära sin yngste bror, och syskonen brevväxlade till sin död. På grund av faderns arbete flyttade familjen runt mellan olika brittiska sjöbaser, och var bland annat under en tid bosatta på Malta. Louise besökte också ofta drottning Viktoria på Isle of Wight.

Gustaf VI Adolf

Familjens fasta punkt mellan deras olika brittiska sjöbaser var dock det hessenska sommarslottet Heiligenberg utanför Darmstadt. Louise och hennes syster undervisades av en guvernant men gick en tid i Texters flickpension i Darmstadt. År 1909 mottog hon ett frieri från kung Manuel av Portugal. Edvard VII försökte övertala henne att tacka ja, men Louise avböjde eftersom hon inte ville ingå ett arrangerat äktenskap. Vid samma tidpunkt var hon hemligt förlovad med prins Christopher av Grekland, men eftersom paret saknade pengar och deras föräldrar inte ville ta ekonomiskt ansvar för dem avbröts förlovningen.

Trots att familjen såg sig som engelsk och bodde i England, blev fadern på grund av allmän tyskfientlighet under första världskriget tvungen att avgå från sin post år 1914. Under första världskriget arbetade Louise först inom Soldiers and Sailors Families Association, därefter Smokes for Soldiers and Sailors. Hon anmälde sig sedan som frivillig för Röda Korset, och hon tjänstgjorde sedan som sjuksköterska från mars 1915 till juli 1917, först i ett franskt militärsjukhus vid Nevers, och därefter vid ett krigssjukhus vid Palaves nära Montpellier. Louise skall ha gjort ett bra arbete, och hedrades med The British war- and Victory-ordnarna, hederstecknet Royal Red Cross från brittiska Röda korset och den franska utmärkelsen "Médaille de la Réconnaissance française".
Genom proklamationen av den 17 juli 1917, då det engelska kungahuset antog familjenamnet Windsor, angliserades namnet Battenberg till Mountbatten och huvudmannen förlänades värdigheterna markis av Milford Haven, earl av Medina och viscount Alderney.

Gustaf VI Adolf

Hennes far måste alltså avsäga sig alla tyska titlar och fick ändra det tyska släktnamnet Battenberg till det mer engelskklingande Mountbatten. Prinsessan Louise av Battenberg blev därmed "Lady Louise Mountbatten", vilket hon hette fram till sitt giftermål 1923.

Familjen förlorade sin förmögenhet under kriget eftersom den varit placerad i ryska värdepapper och tillgångar, och efter kriget flyttade familjen till ett litet hus i Fishponds vid Southampton. Louise var aktiv inom välgörenhet för att hjälpa barnen i slumdistrikten i Battersea i London. Hennes far hade på sin dödsbädd sagt att kronprinsen av Sverige nog var den ende som passade hans dotter Louise, och att hon var den enda som passade honom. Något år efter hans död sammanförde dåvarande drottning Mary dem under en hästkapplöpning.

Första gången Louise Mountbatten besökte Sverige (efter bytet av familjenamn) var den 10 december 1923, då hon ombord på S/S Patricia tillsammans med kronprinsen anlände till Göteborg.

Gustaf VI Adolf

Foto: Malmberg, Hans

Nordiska museet

Kung Gustav VI Adolf skriver autograf, Gästrikland 1952

Gustaf VI Adolf

HM Konungen skriver sitt namn i kungliga örlogsmannasällskapets material år 1954

Kungabesöket på tågfärjan "Trelleborg" i Stockholm, Gustav VI Adolf och kronprins Carl Gustaf sedemera Carl XVI Gustaf foto 1958

Gustaf VI Adolf

Kungaparet ombord M/S Trelleborg Kung Gustav VI Adolf år 1958

Foto år 1953